

Samræðing: Modelmynd

Harðskapur og mannarættindi

ODDVØR JOHANSEN

Lat okkum kalla hann Jógvan - eitt gott vanligt føroyskt navn. Jógvan er mín heimildarmaður, og hann hevur sitið í fullibrummuni í nátt. Hann er kanska ein "gamal kenningur hjá politinum"? Spyrja tygum. Nei, Jógvan er ikki ein gamal kenningur hjá politinum. Hann er ein vanligur ungur maður, sum var eitt sindur troyttur av at ganga í skúla og sum heldur vildi arbeiða við kroppinum og hondunum. Honum dámar sera væl kfratúr, at vera á floti, og hann elskar at búgva í Føroyum.

Tá hann var umleið fjúrtan ára gamal, fór hansara elskaða føðiland "av knór-anum". Tey næstu sjei árinu (í hesum aldrinum eru 7 ár eitt heilt lív) hoyrdi hann teir føroysku loftmiðlarnar júka fleiri ferðir um dagin tíðindi um krepplu, svindil, fallitt, fiskaloysi, korrupti-ón, arbeiðsloysi, harðskap, flyting av landinum etc. Og ikki skuldi verið undarligt, um Jógvan fekk tann pinu-fulla tankan í havið: hevur landið brúk fyri mær og mínum javnaldrum, ella?

Hann hevur eygu at hyggja við og hann sær - eins og eg sjálf - at upp úr øskuni er risin ein nýggjur yvirbygningur í Føroyum. Men Jógvan er optimistur um ein háls; hann arbeiðir viðhvørt, fær sosialhjálp viðhvørt,

roykir (tíverri) eina feita viðhvørt, ballast, er forelskaður upp um bæði oyru, og í honum býr ein longsul eftir kærleika, egnum heimi og eftir at skapa sær lukkuna - við teimum evnum Skaparin gav. Men í gjárkvöldið gekk galið.

Teir (polititið) hildu hann hava "okkurt" uppi á sær, hann var harafrat fullur og vildi ikki siga, hvussu hann æt.

Inn í bilin - út á politistøðina - inn í fullibrummuna. Úr klæðunum. Í hesum kalda rúminum lá hann so um náttina, í T-skjúrta og boksarasjortsum.

Hava tygum nakrantíð sæð hesa umtalaðu fullibrummuna? Um tygum ella eg skuldu komið í ta ólukkuligu støðu at verða blakaður inn higir, so skula vit vita, at tað er eitt rúm úr betongi. Lítið vindeygja er í erva - rimar fyri - og ísakalt er inni. Har er ein betongbrú við eini madrassu og tveimum teppum. Mitt á gólvinum er ein jarnrist, har tygum og eg verða biðin um at miga! Gólvíð er ikki nývaskað, har er staðnað land allastaðni, og uppi í einum horni lúrir eitt elektroniskt eyga eftir okkum.

Oivað er eitt aldursmark fyri, hvussu ungur ein kann vera fyri at upphalda sær í hesum stinkandi rúminum. Eg veit um ein, sum bara var 14 ár, tá hann var her eina nátt.

Jú, men, tíni heimildarmenn munnu ikki vera Guds bestu børn, siga tygum. Hartil kann eg bara

svara, at ein heimildarmaður er ein heimildarmaður. Heilar doktararitgerðir verða í dag vardar við vanligum heimildarmonnum og kvinnum sum keldu; tað verður roknað fyri at vera nóg gott, og so státt haldi eg eisini mínar keldur vera álitandi.

Oftani spyrji eg meg sjálva, hvar alt hatrið er byrjað. Allur harðskapur er hatur. Alt herverk er hatur; men hatur hevur tað við at snúgva sær á og raka einamest hann, sum hatar. Hann verður onkusvegna sjúkur av tí, so ella so - lukkuligur er hin hatafulli ongantíð.

Tá ein heimildarmaður sigur fyri mær, at polititið brýtur lógina viðhvørt, havi eg ilt við at trúgva tí.

Eg havi sjálf bara gott at bera teimum politistum, eg havi havt við at gera, og eg havi altíð hildið, at polititið er nakað, eg kann hava álit á. Nakað eg trygt kann ringja til, um á skuldi stað-íð.

Men eingin er fultkomin - heldur ikki lögreglan, og hon má tola kritikk av sín-um arbeiði. Tað mugu øll onnur í samfelagnum.

Tá ein annar heimildarmaður (í grønjakka) fyri fyra árum síðani eina myrka vetrarnátt við kavarakí fer tvørtur um vegin í Steinatúni, meðan ljósið lýsir reytt, ánar hann ikki, at hann verður eygleiddur. Býurin er púra oyðin. Men ein politibilur strýkur knappliga undir lóðina á honum, og tann stutta samræðan endar við, at hann verður hivaður

inn í bilin, sum koyrir út á Norðasta Horn. Har verður hann blakaður út við orðunum: Nú kanst tú sleppa at ganga heimaftur.

Eg má viðganga, at eg havi ilt við at trúgva honum. Heldur ikki fái eg meg til at trúgva, at ein politistur höttir nakran eftir lívinum. Men ein heimildarmaður mín, sum skuldi niðan í rættin, fekk beint áðrenn at vita, at um hann ikki fortaldi alt, hann visti, skuldi politisturin drepa hann.

Eru vit í Føroyum, spyrja tygum. Jú, tað eru vit.

Kann tað passa, at politihundarnir leggja á fólk og bita tey? Eg veit um ein, sum bleiv illa bitin, hóast hann sat stillur - bebbarræddur - og onga mótsøðu gjørdi.

Fólk verða eisini bukað, hóast eg og tygum ikki fata tað. Ein gamal kenningur hjá politinum sigur, at hann (fyri um 3-4 árum síðani) bleiv tikin inn í eitt rúm. Síðani bleiv hann ballaður inn í eitt teppi, og aftaná tað bukaður við lurkum.

Fleiri dømi liggja framman fyri mær á bordinum - lat meg enda við honum, sum kom við skallaðrofti og við ongum viti út á skada-stovuna. Læknarnir finga at vita, at hann var dottin.

Verða fólk pind í Føroyum? Nei, siga vit øll, og vit hava sera ilt við at trúgva slíkum, sum eg her havi greitt frá.

Menniskju hava altíð havt ilt við at trúgva, at onnur vera illa viðfarin. Tað gav at bita undir seinasta heims-

bardaga: eingin vildi trúgva ræðuleikunum, ið fóru fram. Tak Jugoslavia. Fyri bara trimum árum síðani hevði Europa sera ilt við at trúgva, at fólkamóð vóru framtíð. Og hvør trýr, at granni hansara bukar konuna? Vit mugu hava lóg og landaskil í Føroyum. Tað haldi eg eisini. Tað skal vera ólógligt at gera seg inn á sakleyst fólk, tað er ólógligt at stjála, at handla við euforiserandi evnum; tað er eisini ólógligt at svindla við partabrøvum og at snýta landskassan, at arbeiða svart, gjalda undir borðið, taka móti mutri. Og tað er betryggjandi, at vit hava lógir.

Men um nú tygum ella eg koma at bróta onkra lóg; um eg stjáli, um eg eri avdottin, um eg hótta onkran eftir lívinum, um eg berjast við polititið, so má eg kortini verða viðfarin sum eitt menniskja, hetta má vera mín tryggleiki við at búgva í Føroyum.

Og her koma mínar kritisku viðmerkingar.

Kann henda, at mínir heimildarmenn eru vorðir heilaskaddir av misnýtslu og hatri og hava fyllt meg við lygn. So kunna tygum og eg og øll liva trygt víðari í okkara egna litla paradisi, har bæði rósir og liljur grógvu væl. Og hesar heimildarmenn hevði eingin, eingin nakrantíð lurtad eftir aftur. Teir vóru um ævir dæmdir - fordømdir - og finga ilt við at fóta sær aftur sum erligir landsmenn.

Men um nú nakað er um

tað, sum eg her havi skrivað, um tað ikki bara er insinuatiónir, so hava tygum - harra fúti - eitt álvarsamt »forkláringsproblem«, skrivur Oddvør Johansen m. a. í hugleiðingum í dag

tað, sum eg her havi skrivað, um tað ikki bara er insinuatiónir, so hava tygum - harra fúti - eitt álvarsamt »forkláringsproblem«.

Ein fúti má hava góðar tegnar. Moralskar og professionellar tegnar við miðal hampa intelligens. Og um nú hesin harðskapur fer fram aftan fyri fasaduna í Jónas Broncksgøtu, so má tað steðgast. Heilt einfalt - steðgast!

Tað er tí, at eg - eftir at hava himprast leingi, taki pennin í hond. Tí hvør trýr einum heimildarmanni, sum er skeivur, fullur, fátækur, heilaskaddur ella ein gamal kenningur hjá politinum? Her er staðið til at slá fast, at einhvør ivi skal koma hesum póróninum til gagns.

Fullibrumman skal ikki vera nakað hotelrúm, men hon má verða vaskað hvønn dag og ein w.c.kumma sett inn. Vit eru ikki í Congo men í Føroyum.

Buking av menniskjum við lurki, við ella uttan teppi, má ikki koma fyri. Vit eru ikki í Burma.

Og at hótta kriminellar klientar eftir lívinum er óetiskt og kann als ikki tolererast!

Sanniliga man tað ikki vera lætt at vera politistur í eini ógvusligari løtu, men hógv og disiplin má vera til staðar. Tað hjálpir einki, at lata innistongdar aggressionir ganga út yvir fólk, sum frammanundan hava ríkiligt at dragast við.

Disiplin og hjarta. Hverur ein politistur mist silt hjarta, má hann heldur fáa sær annað arbeiði.